

ALLA'I DDIM TALU FY NYFARNIAD

Beth ddylwn i wneud?

Mae'r daflen hon yn esbonio beth y gallwch ei wneud os na allwch dalu'r dyfarniad neu os yw'r hawlydd (y sawl sydd wedi mynd â chi i'r llys) yn gofyn i'r llys gymryd camau i'ch gorfodi chi i dalu. Gelwir hyn yn 'orfodi'r dyfarniad'.

Efallai yr hoffech siarad â thwrnai neu asiantaeth gynghori leol os nad ydych yn siwr am yr achos sydd yn eich erbyn. Efallai eich bod yn gymwys i gael cymorth gan Gronfa'r Gwasanaeth Cyfreithiol Cymunedol (CGCC) ('Cymorth Cyfreithiol' oedd yr hen enw ar hyn) i dalu peth o'ch costau cyfreithiol neu'r cyfan ohonynt. Gofynnwch am y Gronfa yn swyddfa unrhyw lys sirol neu mewn unrhyw fan gwybodaeth neu gymorth sy'n dangos logo'r Gwasanaeth Cymunedol.

Beth os na alla'i dalu'r dyfarniad?

Os cawsoch eich gorchymyn i dalu'r dyfarniad llawn mewn un swm ('yn llawn') neu os cawsoch eich gorchymyn i dalu fesul rhandaliadau ac na allwch eu fforddio, gallwch ofyn i'r llys amrywio'r gorchymyn a lleihau'r rhandaliadau. Gelwir hyn yn orchymyn wedi'i amrywio.

Defnyddiwch Ffurflen N245 i ofyn am orchymyn wedi'i amrywio. Mae hon ar gael am ddim gan swyddfa unrhyw lys sirol, neu o wefan y Gwasanaeth Llys yn www.courtservice.go.uk/cymru. Llenwch y manylion i gyd am eich incwm a'ch gwariant. Cofiwch nodi faint y gallwch fforddio ei dalu. Bydd rhaid i chi dalu ffi i wneud cais am orchymyn wedi'i amrywio. Gall staff y

llys ddweud wrthyh faint y bydd rhaid i chi ei dalu, neu fe allwch gael gwybodaeth yn nhaflen Ffioedd y Llys Sirol (ar gael gan unrhyw lys sirol neu o'r wefan www.courtservice.gov.uk/cymru). Cadwch gopi ac anfonwch y ffurflen a'r ffi i'r llys. Bydd y llys yn anfon y ffurflen at yr hawlydd, a bydd hwnnw/honno yn penderfynu derbyn eich cynnig i dalu ai peidio.

Dan rai amgylchiadau, er enghraifft, os ydych yn derbyn budd-daliadau nawdd cymdeithasol arbennig, efallai y cewch eich eithrio rhag talu ffi. Os yw eich incwm yn isel iawn, efallai y bydd gennych yr hawl i gael eich esgusodi rhag talu rhan o'r ffi (esgusodi). Mae taflen ar gael gan swyddfa unrhyw lys neu o'r wefan www.courtservice.gov.uk/cymru, dan y teitl 'Ffioedd Llys – oes rhaid i mi eu talu?' sy'n esbonio mwy am eithrio ac esgusodi a'r ffurflen y bydd ei hangen arnoch os ydych yn meddwl eich bod yn gymwys am y naill neu'r llall.

Os bydd yr hawlydd yn derbyn eich cynnig, bydd y llys yn gwneud gorchymyn ar gyfer y rhandaliadau y dywedoch y gallech eu talu.

Os na fydd yr hawlydd yn derbyn eich cynnig, bydd y llys yn edrych ar y wybodaeth a roesoch ac yn penderfynu faint y dylech ei dalu. Bydd y llys yn dweud wrthyh faint i'w dalu a pha bryd.

Os ydych chi'n dal i feddwl na allwch chi fforddio talu, fe allwch ofyn i'r llys 'ailystyried' y gorchymyn. Ysgrifennwch at y llys o fewn **un diwrnod ar bymtheg** i ddyddiad y marc post sydd ar y gorchymyn wedi'i amrywio. Rhowch y rhesymau pam rydych yn meddwl na allwch chi dalu'r swm y mae'r llys wedi gorchymyn i chi ei dalu.

Bydd y llys yn trefnu gwrandawriad preifat i chi a'r hawlydd drafod eich taliadau gyda'r barnwr rhanbarth. Os nad yn eich llys lleol y rhoddwyd y dyfarniad, bydd yr achos yn cael ei drosglwyddo yno'n otomatig cyn trefnu'r gwrandawriad. Dywedir wrthyhch pryd i ddod i'r llys. Dylech fynd i'r gwrandawriad hwn.

Unwaith y bydd y llys wedi gwneud gorchymyn am randaliadau y gallwch eu fforddio, rhaid i chi dalu'r taliadau hyn yn rheolaidd. Mae'r daflen – *Talu eich*

Dyfarniad – beth ddylwn i ei wneud? yn dweud wrthyhch sut mae talu. Mae'r daflen hon ar gael am ddim gan unrhyw lys sirol neu o'r wefan www.courtservice.gov.uk/cymru.

Cofiwch, os na allwch dalu ar unrhyw adeg, fe allwch ddefnyddio'r drefn hon i ofyn i'r llys wneud gorchymyn wedi'i amrywio o'r newydd.

Beth os na alla'i fforddio talu unrhyw beth tuag at y dyfarniad?

Os byddwch yn sydyn yn eich cael eich hun heb incwm ac yn methu talu dim tuag at y dyfarniad, fe allwch ofyn i'r llys am ganiatâd i dalu dim am y tro. Gelwir hyn yn 'atal dyfarniad neu weithrediad'. Llenwch Ffurflen N244 (ffurflen gais) i ofyn am atal y dyfarniad, gan roi eich rhesymau. Mae'r ffurflen hon ar gael am ddim gan swyddfa unrhyw lys sirol neu o'r wefan www.courtservice.gov.uk/cymru. Bydd rhaid i chi dalu ffi i wneud cais am atal dyfarniad neu weithrediad. Gall staff y llys ddweud wrthyhch faint y bydd rhaid i chi ei dalu, neu fe allwch gael gwybodaeth yn nhaflen Ffioedd y Llys Sirol (ar gael gan unrhyw lys sirol). Cadwch gopi ac anfonwch y ffurflen a'r ffi i'r llys.

Beth fydd yn digwydd os na wna'i ddim byd?

Os na fyddwch yn talu dim byd unwaith y derbyniwch y dyfarniad, neu os na fyddwch yn talu'r taliadau'n rheolaidd, gall yr hawlydd ofyn i'r llys orfodi'r dyfarniad. Bydd rhaid i'r hawlydd dalu ffi am hyn ac mae'n debyg y bydd hynny'n cael ei ychwanegu at y swm sy'n ddyledus gennych.

Os byddwch yn dewis gwneud dim yn awr, efallai y bydd rhaid i chi dalu mwy yn nes ymlaen.

Gall yr hawlydd geisio cael yr arian sy'n ddyledus gennych mewn sawl ffordd. Y ffyrdd mwyaf cyffredin yw:

- gwarant i weithredu; neu
- orchymyn atafaelu enillion.

Beth yw gwarant i weithredu?

Mae gwarant i weithredu yn rhoi'r awdurdod i feili'r llys sirol ymweld â'ch cartref neu â'ch busnes i

- gasglu'r arian sydd arnoch chi; neu
- i weld a oes gennych nwyddau sy'n cyfateb i werth y ddyled.

Os na allwch dalu, bydd y beili'n edrych ar eich eiddo ac yn penderfynu ydych yn berchen ar unrhyw beth y gellid ei werthu mewn ocsiwn i dalu'r ddyled.

Os bydd yr hawlydd yn gofyn am warant i weithredu, fel arfer, anfonir llythyr atoch yn dweud os byddwch yn talu swm y warant i'r llys cyn pen saith niwrnod, na fydd y beili'n dod i'ch cartref neu i'ch busnes. Os na

fyddwch yn talu, bydd y beili'n dod i'ch cartref neu i'ch busnes i gasglu'r taliad neu i fynd â nwyddau i'w gwerthu mewn ocsiwn.

Os gallwch drefnu ffordd i dalu'r warant, fel arfer, ni fydd y beili'n mynd ag unrhyw eiddo oddi yno ar unwaith. Bydd y beili'n dal i orfod dod i'ch cartref neu i'ch busnes.

Talu fesul rhandaliadau

Os gallwch dalu'r warant mewn dwy neu dair wythnos, efallai na fydd y beili'n mynd â'ch nwyddau.

Ond os oes angen rhagor o amser arnoch i dalu, efallai y bydd angen i chi ofyn am **ohirio** (stopio) y warant ac am wneud gorchymyn rhandaliadau. Os oes gennych orchymyn rhandaliadau eisoes ac nad ydych wedi llwyddo i'w dalu, gallwch ofyn i'r llys ostwng swm y rhandaliadau.

Llenwch Ffurflen N245 i ofyn am orchymyn rhandaliadau. Mae'r drefn ar gyfer gofyn am orchymyn rhandaliadau yr un fath â'r drefn a esboniwyd ar dudalen 1 i ofyn am orchymyn wedi'i amrywio. Bydd rhaid i chi dalu ffi hefyd. Mae'r deigram hwn yn dangos beth allai ddigwydd i'ch cais.

Rydych chi'n gofyn am stopio'r warant

Mae'r hawlydd yn cytuno.

Mae'r llys yn gwneud gorchymyn i ohirio'r warant ac yn dweud wrthych sut a pha bryd i dalu'r swm rydych wedi'i gynnig.

Mae'r hawlydd yn cytuno, ond nid yw'n derbyn faint rydych wedi cynnig ei dalu.

Mae'r llys yn gwneud gorchymyn i atal y warant ac yn dweud wrthych sut a pha bryd i dalu'r swm rydych wedi'i gynnig. Os ydych yn meddwl na allwch chi fforddio talu, fe allwch ofyn i'r llys 'ailystyried' y gorchymyn (gweler tudalen 1).

Nid yw'r hawlydd yn cytuno i stopio'r warant.

Dywedir wrthych chi a'r hawlydd am ddod i'r llys. Os na fyddwch chi'n dod i'r llys, bydd y beili'n dod i'ch cartref neu i'ch busnes i gasglu'r taliad.

Os bydd y warant yn cael ei gohirio ond eich bod chi'n dal ddim yn talu'r arian y dywedsoch y byddech chi'n ei dalu, fe all yr hawlydd ofyn i'r llys 'ailgodi' y warant. Ystyr hyn yw y bydd y beili'n ymweld â chi eto ac efallai'n mynd â'ch eiddo i'w werthu mewn ocsiwn i dalu'r ddyled.

Beth yw gorchymyn atafaelu enillion (GAE)?

Anfonir GAE at eich cyflogwr. Mae'n dweud wrth eich cyflogwr am dynnu swm o'ch cyflog bob diwrnod tâl a'i anfon i'r llys. Yna, bydd y llys yn anfon yr arian at yr hawlydd. Os bydd yr hawlydd yn gofyn am GAE, rhaid i chi:

- dalu'r arian sydd arnoch chi i gyd ar unwaith; neu
- lenwi ffurflen datganiad o fodd yn rhoi gwybodaeth am eich cyflogaeth, eich incwm a'ch gwariant.

Dywedwch wrth y llys os ydych chi'n

- ddi-waith;
- yn hunangyflogedig;
- yn y lluoedd arfog; neu
- yn forwr masnachol

Ni all y llys wneud GAE yn eich erbyn os ydych chi'n un o'r uchod. Efallai y bydd angen i chi roi prawf, megis rhif budd-dal diweithdra neu eich rhif gwasanaethu. Os byddwch yn talu'r swm sydd arnoch yn syth, ni fydd y llys yn anfon gorchymyn at eich cyflogwr.

Rhaid i chi lenwi'r datganiad o fodd a'i anfon at y llys ar unwaith. Os na fyddwch yn gwneud hyn, gall y llys eich anfon i garchar ac fe all hefyd gysylltu â'ch cyflogwr i gael gwybod faint rydych chi'n ei ennill.

Bydd un o swyddogion y llys yn edrych ar y wybodaeth a roesoch ar eich datganiad ac yn penderfynu a ddylid gwneud GAE. Bydd swyddog y llys hefyd yn penderfynu faint y gallwch chi fforddio'i dalu bob wythnos neu bob mis.

Bydd y swyddog yn ystyried faint sydd ei angen arnoch i fyw ac i dalu biliau rheolaidd. Gelwir hyn yn 'gyfradd enillion a warchodir'. Os ydych yn ennill mwy na'r gyfradd enillion a warchodir, bydd y llys yn gwneud GAE.

Bydd y llys yn anfon y gorchymyn at eich cyflogwr yn dweud faint sydd i'w dynnu o'ch cyflog a pha bryd i'w dynnu. Bydd y llys yn anfon copi o'r gorchymyn at yr hawlydd. Caiff eich cyflogwr dynnu £1 ychwanegol bob tro y tynnir arian o'ch cyflog i dalu am gost gwneud hynny.

Os nad ydych chi am i'r llys anfon GAE at eich cyflogwr, fe allwch ddefnyddio'r datganiad o fodd i ofyn i'r llys ohirio'r gorchymyn. Rhaid i chi ddal i lenwi'r datganiad o fodd a rhaid i chi ddweud pam eich bod chi am i'r llys ohirio'r gorchymyn. Os bydd y llys yn cytuno, bydd y llys yn dweud wrthyh am dalu swm penodol bob wythnos, neu bob mis, yn syth i'r hawlydd. Mae cyfeiriad yr hawlydd ar y gorchymyn.

Cofiwch, os na fyddwch yn talu'r taliadau hyn yn rheolaidd, bydd y llys yn anfon y gorchymyn at eich cyflogwr.

Beth os oes gen i orchmynion atafaelu enillion eraill yn barod?

Os oes gennych GAE gan lys sirol yn barod, fe allwch ofyn i'r llys 'gyfuno' y gorchmynion. Mae GAE cyfun yn golygu y bydd eich cyflogwr yn gwneud un taliad o'ch cyflog i dalu'r gorchmynion i gyd ac mai dim ond £1 am bob didyniad y caiff ei godi tuag at ei gostau.

Fe allwch ofyn am GAE cyfun drwy ysgrifennu at eich llys lleol. Cofiwch roi rhif achos pob GAE rydych am eu cyfuno ac, os nad yw'r gorchmynion yn eich llys lleol, rhowch enwau'r llysoedd. Allwch chi ddim cynnwys gorchymyn atafaelu enillion sydd wedi'i wneud i gasglu cynhaliaeth i bartner neu i blant. Does dim rhaid i chi dalu ffi i ofyn am gyfuno gorchymyn atafaelu enillion. Ond bydd rhaid i chi dalu ffi i'r llys ofalu am y gorchymyn drosoch chi. Ychwanegir hyn at yr arian sy'n ddyledus gennych chi eisoes. Does dim rhaid i chi dalu'r ffi i gyd ar unwaith.

Pa fathau eraill o orfodaeth y gall yr hawlydd eu defnyddio?

Gall yr hawlydd hefyd ofyn am 'orchymyn dyled trydydd parti' neu 'orchymyn arwystlo'. Esbonnir y termau hyn yn y siart ar dudalennau 10 ac 11.

Pan fydd yr hawlydd yn gwneud cais am orchymyn dyled trydydd parti neu 'orchymyn arwystlo', bydd y llys yn trefnu gwrandawriad. Os nad ydych am i'r llys wneud y gorchymyn, rhaid i chi fynd i'r gwrandawriad i roi eich

rhesymau. Cewch ofyn i'r llys drosglwyddo'r achos i'ch llys sirol lleol ar gyfer gwrandawriad os nad yw'n cael ei gynnal yno.

Gaiff yr hawlydd gymryd unrhyw gamau eraill yn fy erbyn?

Os nad yw'r hawlydd yn siwr pa fath o orfodaeth i'w ddefnyddio, efallai y bydd gorchymyn i gael gwybodaeth gennych yn help. Ffordd yw hon o gael gwybod am eich incwm a'ch gwariant i helpu i benderfynu beth i'w wneud nesaf. Caiff yr hawlydd wneud cais am orchymyn i gael gwybodaeth unrhyw bryd, hyd yn oed os nad ydych ar ei hôl hi gyda'ch taliadau.

Bydd y llys yn dweud wrthyhch pryd i ddod i'r gwrandawriad. Bydd gofyn i chi ddod ag unrhyw ddogfennau ynghylch eich sefyllfa ariannol gyda chi, megis:

- slipiau cyflog;
- cyfriflenni banc;
- llyfrau rhent neu ad-daliadau morgais;
- gorchmynion llys am arian sy'n dal i fod yn ddyledus;
- cytundebau hur bwrcas neu logi;
- llyfrau cynilo mewn cymdeithasau adeiladu, swyddfa'r post neu ymddiriedolaeth;
- biliau sy'n ddyledus gennych; ac
- unrhyw filiau sy'n ddyledus i chi.

Rhaid i chi fynd i'r gwrandawriad. Os na fyddwch yn mynd, fe allwch gael eich arestio a'ch anfon i garchar am hyd at ddwy flynedd.

Beth fydd yn digwydd yn y gwrandawriad?

Cynhelir y gwrandawriad mewn sesiwn preifat. Yn gyntaf, gofynnir i chi addo dweud y gwir ('tyngu llw' neu 'gadarnhau'). Yna, bydd un o swyddogion y llys yn gofyn cwestiynau i chi am eich sefyllfa ariannol. Caiff yr hawlydd hefyd fynd i'r gwrandawriad i ofyn cwestiynau i chi.

Am eich bod 'dan lw' rhaid i chi roi atebion gwir i bob cwestiwn a ofynnir i chi. Os gallwch, rhowch dystiolaeth ysgrifenedig i gefnogi beth a ddywedwch. Efallai y cewch eich anfon i garchar os na ddywedwch y gwir am eich sefyllfa ariannol.

Beth os oes gen i ddyfarniadau neu ddyledion eraill i'w talu'n barod?

Os oes gennych ddyfarniadau neu ddyledion eraill i'w talu a'ch bod yn ei chael hi'n anodd trefnu eich taliadau, fe allwch ofyn i'r llys am 'orchymyn gweinyddu'. **I gael gorchymyn gweinyddu, rhaid bod gennych o leiaf un dyfarniad a rhaid i gyfanswm eich dyledion fod yn llai na £5000.**

Os bydd y llys yn caniatáu i chi gael gorchymyn gweinyddu gallwch dalu **eich dyledion i gyd** (gan gynnwys y dyledion lle nad oes dyfarniad yn eich erbyn) drwy wneud un taliad i'r llys bob wythnos neu bob mis. Tra byddwch yn talu gorchymyn gweinyddu, ni chaiff y bobl y mae arnoch arian iddyn nhw (eich credydwyr) gymryd camau pellach yn eich erbyn i gael eu harian heb ofyn i'r llys gyntaf. Hefyd, ni fydd rhaid i chi dalu unrhyw log.

Bydd rhaid ichi dalu ffi am orchymyn gweinyddu, ond bydd hynny'n cael ei ychwanegu at y swm sy'n ddyledus gennych eisoed. Does dim rhaid i chi dalu'r ffi i gyd ar unwaith.

Pan fydd y llys yn gwneud gorchymyn gweinyddu, bydd yn cofnodi'r gorchymyn ar Gofrestr Dyfarniadau'r Llys Sirol. Bydd hyn yn ei gwneud hi'n anodd i chi gael credyd nes i chi dalu eich dyledion i gyd.

Gallwch gael rhagor o wybodaeth am orchymyn gweinyddu gan swyddfa unrhyw lys sirol neu gan eich canolfan gynghori leol. Gofynnwch am ffurflen N270 (nodiadau canllaw – llenwi cais am orchymyn gweinyddu).

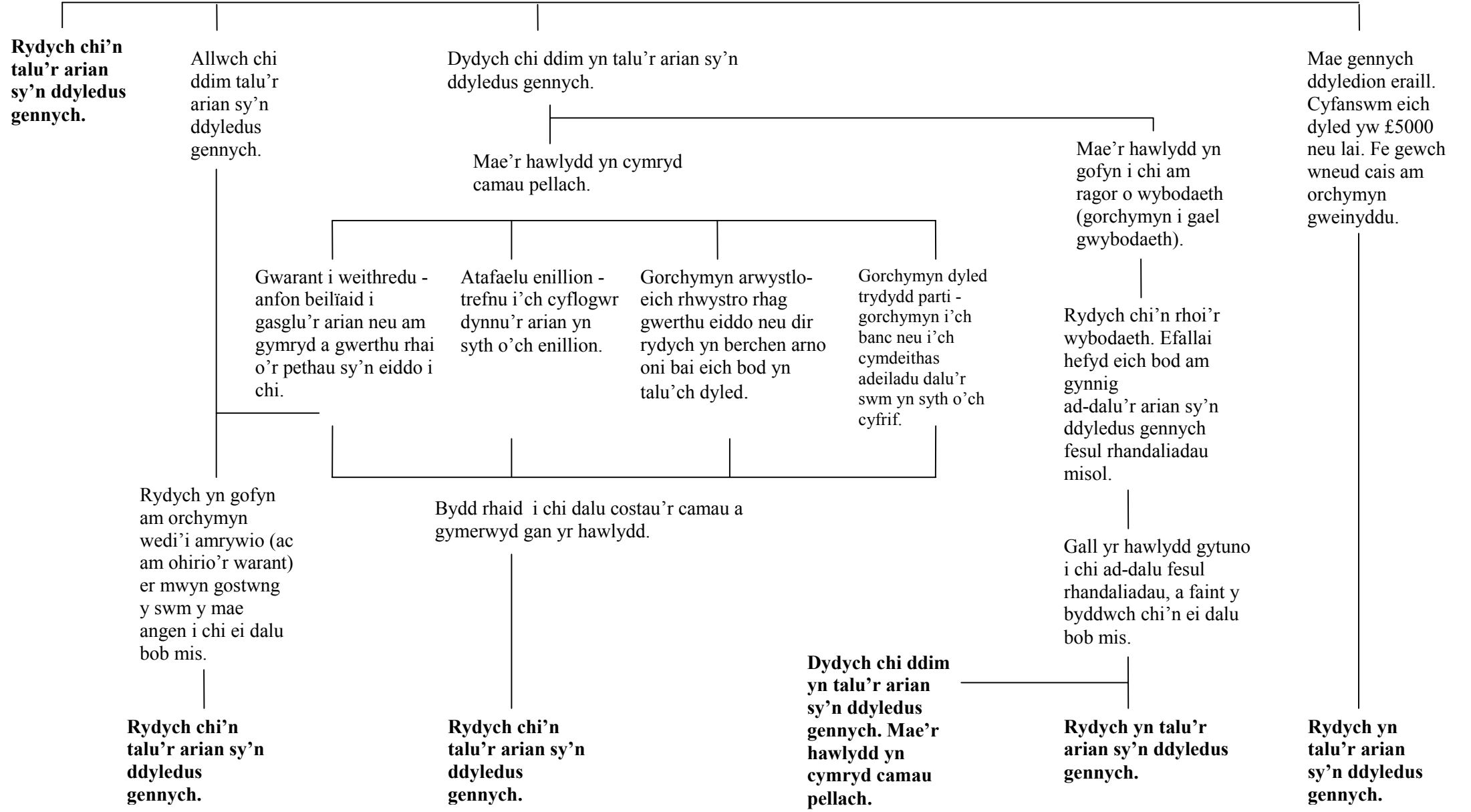
Os bydd y llys yn gwneud gorchymyn gweinyddu, rhaid i chi dalu'r taliadau'n rheolaidd neu fe ellir dileu'r gorchymyn. Gofynnwch i'r llys beth i'w wneud os na allwch dalu.

Cofiwch:

- Os oes gennych ddyfarniad llys sirol yn eich erbyn, **rhaid** i chi **wneud rhywbeth**, hyd yn oed os na allwch fforddio'r swm y dywedwyd wrthyh am ei dalu.
- **Os na fyddwch yn gwneud dim**, mae'n debyg y bydd yr hawlydd yn cymryd mwy o gamau i'ch gorfodi i dalu. **Bydd hyn yn golygu rhagor o gostau, yn fwy o draul ar eich amser ac yn peri anhwylystod i chi.**

Mae arnoch chi arian i unigolyn neu gwmni (yr hawlydd) Mae'r hawlydd yn mynd at y llys am nad ydych wedi talu.

Mae'r llys yn gwneud dyfarniad yn gorchymyn i chi dalu'r arian. Mae'r deiagram yn dangos pa ddewisiadau sydd ar gael i chi neu'r hawlydd.

Os bydd yr hawlydd yn cymryd camau pellach yn eich erbyn neu os cynhelir gwrandawriad, efallai y bydd rhaid i chi dalu rhagor o gostau.
Ychwanegir y rhain at y swm sy'n ddyledus gennych.